

KÁZÁNÍ MONS. BOHUMILA STAŠKA
během pouti ke sv. Vavřinečkovi na Chodsku
dne 13. srpna 1939

Na pouť ke sv. Vavřinečkovi nad Domažlicemi se 13. srpna 1939 sjelo podle úředních odhadů na sto dvacet tisíc lidí. Klatovské gestapo bylo prostřednictvím svých konfidentů v plné činnosti a v domažlických kasárnách byli připraveni němečtí vojáci se strojními puškami, ručnicemi a granáty. Kázání Mons. Staška se pak pro okupanty stalo další záminkou k jeho zatčení. Byl jej mnozí z jeho přátel přemlouvali, aby odcestoval do ciziny, ten odpovídal, že ví, co na něho zde čeká, a že je na všechno připraven. 1. září 1939 byl Mons. Stašek skutečně zatčen, přičemž K. H. Frank, který ho dal zatknout, prohlašoval: „Pokud budu živ, Stašek z koncentračního tábora nevyjde.“ Po svém zatčení byl Mons. Stašek uvězněn na Pankráci, vyslýchán, následně přemístěn do koncentračního tábora v Oranienburgu, kde strávil necelý rok. Z Oranienburgu byl odvezen do Dachau, kde byl vězněn až do osvobození tábora v květnu 1945.

Draží přátelé! Jedním z nejdojemnějších míst v Jiráskových *Psohlavcích* jest líčení, v němž se vypráví o starém Chodu Kryštofu Hrubém, rychtáři z Draženova, kterého navštívil v jeho pražském žaláři vězeňský lékař. Chtěl již od nemocného a utrpením sešlého Choda odejiti, když tento ho prosil: „Ešče něco, prosím, jemnostpane! Kterú stranu je naše město, Domažlice?“ Doktor udiveně pohlédl na starce. „Nač to chceš?“ „Nu, tak, habych vidíl nebe, co je v naší stranu, nad naším krajem.“ Doktor se rozhlédl po slunci, mávl rukou a řekl: „Tady v tu stranu jsou Domažlice a ten Váš nešťastný kraj, hlaváči.“ A když doktor odešel, starý Chod upřel oči v tu stranu nebes, pod níž se vzpínaly šumavské hory, pod níž se rozkládal jeho nešťastný domov, pro nějž trpěl a jež měl stále na mysli.

Moji draží, jako tento starý Chod se těšil a posiloval ve svém utrpení pohledem k Domažlicům, k tomu svému drahému rodnému kraji, tak i dnes u příležitosti pouti na Vavřinečku se upírají zraky téměř celého národa ke krásnému, svéráznému kraji chodskému. Tak ohromné množství účastníků sv. Vavřineček, třeba již pamatuje mnohé slavné chvíle, ještě neviděl.

To není již pouhá pouť zbožného Chodska, jak nám ji malovali malíři chodského kraje, na příklad Malý nebo Mašek, nebo jak nám ji líčili ve svých skvělých vypravováních Hruška, Baar, Vrba, nebo jak o ní zpívá znárodnělá píseň chodská:

*Ha, ty svatýj Vavřinečku,
stojíš na pěkným kopečku,
vycházejí panny z tebe
jako handělové z nebe.*

Dnešní pouť je v pravém slova smyslu poutí národní, nejen tím velikým počtem poutníků, ale též duchem, který ovládá vás všechny, kteří jste sem až z dalekých krajin českých připutovali. Neboť, proč jste přišli dnes všichni k sv. Vavřinečku? Nemýlím se jistě, řeknu-li, že jste připutovali k sv. Vavřinečku, k tomuto srdci slavného chodského kraje, abyste na tom srdci načerpali sílu, útěchu, povzbuzení i poučení pro svůj národní život, práci a úkoly.

To není zneužívání pouti, jak by snad někdo mohl namítati! Víra křesťanská a vlastenectví jsou rodnými sestrami, jejichž společným otcem je sám Syn Boží! On, Spasitel náš, neplakal, když ho bičovali, neplakal, když ho trním korunovali, neplakal, když těžký kříž nesl, ani když ho křižovali, ale plakal, když si vzpomněl na zkázu hlavního města své rodné země a na hrozný konec svého národa, poněvadž odepřel se státi národem křesťanským. Proto Kristus a jeho evangelium jest nám zároveň vždy zdrojem pravého vlastenectví i lásky k národu. A do našich chrámů chodíme a na naše pouti putujeme, abychom nejen ctili a chválili Pána Boha a utvrzovali se ve své víře, ale abychom také vzpomínali na svůj národ a utvrzovali se ve vlastenectví. To je také účel dnešní pouti a vašeho putování ke sv. Vavřínečku a já dovoluji si pozdraviti Vás zde na chodské půdě slovy starého pozdravu chodského: Pochválen buď Pán Ježíš Kristus! [Shromáždění odpovídá: Až na věky věkův!]

Drazí přátelé, jsou dva světce, které lid jmenuje zdobně jmény, jakými jmenujeme obyčejně toho, koho máme upřímně a ze srdce rádi. Jest to sv. Antoníček a sv. Vavříneček. Oba jsou takoví milí, lidoví svatí Boží. Oba umřeli v mladém věku, takřka jinoši. Oba zůstali památkou, jež čím starší, tím živější a svěžejší. O obou platí slova: Ač umřeli, ještě mluví, příklad dávají a u Pána Boha za nás orodují.

Nuže, co k nám mluví sv. Vavříneček? Mluví k nám touto řečí: Hle, já, mladý jáhen Církve svaté, dosáhl jsem svatozáře světce, protože jsem ve svém pozemském životě věřil a nebál se. Nebál jsem se pronásledování tyрана, nezalekl jsem se žaláře a neděsil jsem se ani největších muk. Když vedli mého pána, svatého papeže Sixta, na popraviště, sepjatýma rukama jsem prosil katany, aby i mne vzali do žaláře a na mučení, poněvadž trpí-li pastýř, musí trpěti i ovečky, pláče-li matka Církve, musí plakat i její děti.

Ale když Pán Bůh chtěl, abych ještě počkal s vylitím své krve, vrátil jsem se ke svým povinnostem jáhenským. Staral jsem se a kříž bolesti ulehčoval chudým, nemocným, starým, mrzákům, vdovám a sirotkům. To byly poklady naší Církve, valuty, abych mluvil dnešním vaším jazykem, kterými se bohatě platilo a platí až dosud na věčnosti. A proto, když římský tyran pátral po církevních pokladech, aby je Církvě uloupil a jimi se obohatil, vyzval jsem ho, aby si pro poklady přišel a je prohlédl. A když přišel na místo, ukázal jsem mu zástup ubožáků a řekl jsem: „Tu vidíš poklady naší Církve! Toť je naše zlato a stříbro, perly i šperky, jež jsem ti slíbil ukázati a dáti. Vezmi tyto naše poklady, starej se o ně a rozmnožíš slávu města Říma i slávu Césara.“

Za tuto řeč, již tyran pokládal za smělou a urážlivou, byl jsem odsouzen k smrti a k takovému mučení, že hrůza před ním zachvěla i barbarskými srdci pohanů. Byl jsem na rozpáleném železném roštu znenáhla za živa pečen. Všichni čekali, když ohnivý žár pronikal mé tělo, krev i kosti, že budu naříkati, o milost prositi i víry se odříkati. Ale zůstal jsem pevným a nepoddajným, a když jsem prosil, tedy jsem prosil své mučitele: „Dejte mne obrátiti, na této straně jsem dosti upečen!“

A co mne sílilo v mém trápení? Co činilo mé tělo necitelným k tělesným bolestem? Proč jsem se radoval ze svého mučení? Věřil jsem! Věřil jsem Pánu Ježíši, který slíbil těm, kteří život pro něho ztratí, že jej na věčnosti naleznou lepší, dokonalejší, šťastnější a zářivější. Věřil jsem, že ani zuření Césara, ani jeho legie, ani jeho bohatství, ani celá říše nezastaví příchod království chudého, pokorného a tichého Krista. Věřil jsem, že pravda zvítězí nad lží, právo nad bezprávím, láska a soucit nad násilím. Věřil jsem, že po všem tom utrpení i pronásledování na konec ovládne svět Kristus, a nikoliv César. Tato víra byla mou silou, útěchou a hojivým balsámem na mé rány a spáleniny.

A proto, drazí poutníčkové, kteří jste dnes připutovali k mému chodskému kostelíčku v takovém množství a z takových dálek, jak toho zde ani nepamatují, chci vám dát radu, poučení a zkušenost, kterou si odnesete od svatého Vavřínečka do svých domovů a kterou tak hezky vyjádřil váš národní básník Medek, když ve své básni *Advent* napsal:

*Bud statečný a věř!
Před osudem a před věčností
jest víra a statečnost největší ctností.
Všem, kdo pevně věří,
vždycky se v dálce spasné jitro šerí.*

Bratři a sestry, tak jste vyslechli kázání svatého Vavřínečka! Doporoučí statečnost a víru. A nyní tažme se, v čem máme býti za dnešních dob statečnými a co máme věřiti? Co máme věřiti? Věřiti máme především v Pána Boha, v jeho pomoc, prozřetelnost a otcovskou lásku, která své děti kárá, dopouští, ale nikdy neopouští. Věřiti máme a musíme, že ať se děje cokoli, starý Pán Bůh neumřel, ale stále žije a o nás se stará. Tak mi napadá onen příběh, který jsem kdysi četl v povídce jednoho českého spisovatele. Příběh o nešťastné, opuštěné a již téměř zoufající rodině. Přicházela rána za ranou. A když bylo nejhůře, pravila manželka svému muži: „Tak jsem měla dnes v noci takový divný sen, že jsem z něho ještě celá nesvá.“ „A co se ti zdálo?“ „Zdálo se mi, že Pán Bůh umřel. Na pohřbu šli andělé a tolik plakali.“ I řekl muž: „Bláhová, cožpak Pán Bůh může umřít?“ I pohlédla manželka svému muži oddaně do očí. „Tedy náš starý Pán Bůh, který nás po celý život chránil a nám žehnal, jest ještě živ? A když jest stále živ, proč by nás nyní opouštěl a na nás zapomněl?“ To dodalo všem důvěry, naděje a síly, vzchopili se a Pán Bůh je neopustil.

A kde bychom našli vzácnější a skvělejší příklad víry v Boží prozřetelnost, spravedlnost a pomoc než zde, v Kozinově kraji? Sedlák Jan Sladký Kozina umíral proto tak statečně, že věřil. Věřil, že Pán Bůh neopustí chodský kraj a vrátí mu jeho práva. Věřil v Boží spravedlnost, že do roka a do dne se setká na Božím soudu s Lomikarem. A když Lomikar do roka zemřel, starý, bělovlasý Chod Příbek sepjal ruce, pohlédl k nebesům a vyrazil z hrdla: „Je spravedlnost, je ešče Pámbů. Níčko hať humřu.“

Je spravedlnost, je ještě Pán Bůh! Tak máme věřiti a tou vírou se posilovati, kdykoliv nás potká nějaká životní strast a bolest. A zvláště v dnešních dobách, které jsou tak těžké a smutné, jak o tom výstižně zpívá národní chodská píseň:

*Zelený hájové,
byjvaly ste moje,
byjvaly ste mého srdce potěšení;
níčko huž dlouhyj čas
neslyšim ptactva hlas,
na v obloze se hukázal smutnyj čas.*

Ano, smutný čas se ukázal na obloze. Černé mraky zahalily tu oblohu. Nastaly doby, kdy se zdá, že staleté řády světové se pukají, lámou a trhají, a kdy svírá nás úzkost, aby v tomto světovém zemětřesení se nerozpadl náš domov, naše drahá země, naše otčina. V takových dobách musíme především pevně věřit. Věřiti v sebe, věřiti v národ, věřiti v život, budoucnost a především v Pána Boha, který, když tisíc let náš národ v nejhroznějších dobách udržel, zachoval a jemu žehnal, jistě jej vyvede i z dnešních hrozných nebezpečí a převede jej na

cesty, po nichž bude kráčet k své lepší a šťastnější budoucnosti. Proto pryč s defétismem, pryč se sebevražednými myšlenkami o malosti, slabosti a marnosti naší národní práce! Bylo nám řečeno, že nikdo nás nechce odnárodnit, že bude respektována a zachována naše svébytnost národní, náš jazyk, naše vzdělání a naše vlastenecké uvědomění. Proto stavme na této půdě a s důvěrou v pomoc Boží budujme na těchto základech naši vlast, aby byla šťastným domovem a otčinou všech věrných Čechů.

A statečnými buďme podle příkladu sv. Vavřínečka! V čem máme býti statečnými v dnešních dobách? Na tu otázku odpověděl ctihodný patriarcha a otec českého národa František Palacký, když 23. dubna 1876 sešla se na Žofíně v Praze z Čech a Moravy vzácná společnost, aby oslavila dokončení *Dějiny národu českého* a vzdala díky velikému vlastenci a pilnému dělníku na národa roli dědičné. Tehdy otec národa, jak pravil, „stoje již jednou nohou v hrobě“ – však za pět neděl potom již zemřel – napomínal, abychom všichni byli Čechy a vlastenci netoliko slovem, ale hlavně skutkem, neboť jen prací usilovnou nahradíme, co nám chybí na počtu a velikosti. Dějiny naše, jak pravil Palacký, ukazují, že kdykoliv jsme vítězili, vítězili jsme nikoli převahou hmotnou, nýbrž duchem a mravností.

Stejně tak doporučil nám i jiný náš šlechtitý a velký vlastenec, ježž národ nazval svým vůdcem, František Ladislav Rieger, když pravil: „V práci a vědění jest naše spasení!“ A Havlíček řekl to po havlíčkovsku: „Kdysi lidé pro národ umírali, dnes musíme pro národ žít a pracovat.“

Drazí přátelé, poslouchajte tento hlas svých nejvzácnějších a nejryzejších velikánů a vůdců! Práce, vzdělání, vědění, mravný život, křesťanský duch, to jest naše cesta, ta pravá dálnice, po níž rychle budeme spěti k naší šťastnější budoucnosti. Nespoléhejme, tak jako nespoléhali naši národní vůdcové, buditelé a vlastenci, na nikoho, ale spoléhejme především sami na sebe, na svou sílu a dovednost. A při tom nezapomínejme, že český národ je dnes dále, než byl před padesáti lety. Národ dnes už nežije jen mateřskou řečí, knihami, básněmi, písněmi a divadlem, nýbrž také továrnami, dílnami, bankami, laboratořemi a motory. Národní svébytnost se udržuje nejen národní kulturou, nýbrž i hospodářstvím, spravedlivým sociálním uspořádáním národa, vědou, technikou. A proto býti dnes vlastencem neznamená jenom opakovati vlastenecké fráze, ale znamená tvrdou práci. To je pravá láska k vlasti, když pracuješ věrně, oddaně a poctivě na tom místě, na které tě postavil Bůh, ať jako dělníka, zemědělce, živnostníka, úředníka, kněze nebo učitele. To je pravá láska k vlasti, když touto prací ztvrdnou tvé ruce a zbělí tvá hlava, a když je třeba, uděláš z noci den a dřeš až k nejzazším hranicím síly svých svalů a svého ducha. Tak o tom zpíval už Čelakovský, jehož jubileum jsme v těchto dnech slavili, když ve své *Růži stolisté* napsal:

*Ne horoucnost povalečná
zjedná duchu potravu,
práce tichá a společná
získá vlasti oslavu.*

Drazí přátelé, tento zdravý aktivismus našeho národa kéž se stane zvláště programem naší mládeže, dorostu našeho národa! Svätý Vavříneček byl mladík, když umíral za nejvyšší ideály tehdejší doby. Proto svátek sv. Vavřínečka je zvláště svátkem naší mládeže. Tenkrát před sedmnácti sty lety se neříkalo sice: mladí vpřed, ale ti mladí svou statečností, nadšením a prací byli opravdu vpředu a na předních místech umírali pro příchod nového světa, nových časů a nové doby.

Mladí vpřed! Správně! Ale kdo jsou ti mladí, na které vlast naše s rozevřenou náručí čeká? To nejsou jen ti, jejichž křestní listy hlásají mladí, ale mladými jsou ti, kteří jsou čistí, jaří, svěží, mladí ve svém charakteru, ve svém srdci, ve své poctivosti, ve své mravnosti, ve své věrnosti, ve své lásce k vlasti a k Bohu, ve své práci, studiu i dřeni. Z takových mladých vyroste našemu národu nová budoucnost a šťastný rozkvět, založený na zdravých, šťastných rodinách, věrném manželství, usilovné práci, občanské poctivosti a spravedlnosti, křesťanské mravnosti a víře v Boha, bez níž žádný národ se nestal dosud velkým a šťastným a nestal by se ani národ český. Taková mládež jest opravdu budoucností i nadějí našeho národa. To jsou ty děti, o nichž v *Psohlavcích* zpívá před svou smrtí Kozina:

*Ted jsem zas doma,
pod naší střechou,
mé drahé děti,
vy jste mou těchou.
Hvězdičkou slední,
která mi jasně
plát bude do tmy,
až všechno zhasne.
Děti mé, děti,
robátka zlatá,
Bůh vám dej dočkat,
zač umřel váš táta!*

Draží přátelé! Na právě pořádané výstavě chodských malířů v Praze je mnoho obrazů, nad nimiž by mohl člověk uvažovati celé hodiny. Mezi nimi zvláště mě dojal obraz J. Fialy *Hlas země české*. Pod obrazem sv. Václava stojí mladá matka se svým dítětem, které hledí před sebe očima tak dětskýma a důvěry plnýma. Ale zrak matky je vážný, starostlivý a smutný. Ruka její je pozdvižena k hlavě, jako by na něco vzpomínala, přemýšlela, mluvila a napomínala. Tak nám zobrazil malíř českou zemi. Proč její zrak je tak smutný? O čem přemýšlí? Co k nám mluví?

Jaký je dnes „hlas země české“?

Draží přátelé! Snad se nemýlím, řeknu-li, že země česká mluví k nám, dnes na sv. Vavřínečku shromážděným, i k celému našemu národu, těmito slovy:

Mé zlaté, drahé děti, jak nemám býti smutná, tesklivá a starostlivá, když jsem zkusila již tolik, kolik nezkusila žádná matka jiného národa. Kolikrát jsem se podobala Bolestné Matce, chovající na svém klíně zuboženého syna – národ. Kolikrát i o mně platila slova Písma: Ó vy všichni, kteří jdete cestou, pozorujte a vizte, je-li bolest vaše jako bolest má!

A z čeho byla tato bolest a všechno to mé trápení? Pro výstrahu Vám to povím, moje drahé děti! Měla jsem syny a dcery, kteří často pohrdli svou prostou matičkou, jejími obyčejí, mravy, zbožností, krojem i písní. Šli za cizími vzory, cizími příklady a cizími lidmi. Nechtěli býti čeští, ale evropanští a světoví! Otevřeli často své srdce pýše, nesvornosti, velikášství a bezbožnosti, a tak připravili své dnešní konce!

Drahé děti, Bůh ví, co nám budoucnost přinese. Bůh ví, jaký osud vás čeká! Pamatujte na slova jednoho z mých nejdražších dětí, Viktora Dyka, který napsal o matce vlasti: „Opustíš-li

mne, nezahynu, opustíš-li mne, zahyneš.“ Zahyneš, opustíš-li svou matku vlast, opustíš-li její mrav, její víru, její obyčej, její píseň, její řeč, její domov.

Chodský lid a kraj, ta pevná vlasti hráz, proto nezahynul, že neopustil a věrným zůstal své české zemi, svému svérázu, svému krásnému nářečí, svým čistým mravům, víře, náboženství, zvykům, písním, obyčejům, svému kroji a stroji. Nezahynul a bohdá nezahyne!

Děti moje drahé, to je pro všechny vás příklad! To je mé napomenutí, to je můj mateřský hlas. Necht' nikdy neumlkne ve vašich srdcích, až se od svatého Vavřínečka vrátíte do svých domovů, k své práci a k svému životu. Pán Bůh provázej vaše kroky a činy a moje mateřské požehnání necht' vás chrání všeho zlého.

Bratři a sestry! Takový je hlas země české! Taková je prosba a napomenutí naší matičky, drahé vlasti a otčiny. Jaký bude náš hlas? Co slíbíme a řekneme své matce české? Slibme jí a přísahati budeme v této památné chvíli jménem svým a všeho českého lidu, že ji nikdy neopustíme, nezahlavíme a až do posledního tlukotu srdce milovati budeme. [Shromáždění volá: „Přísaháme!“] Přísahati budeme, že svou prací, svorností, národní jednotou a životem řízeným podle zásad křesťanské morálky postavíme opět vlast svou na onen stupeň cti, blahobytu a slávy, jakou prožívala v nejslavnější své minulosti, v dobách slavných českých knížat a králů a největšího z nich, blahé paměti Karla IV. [Shromáždění volá: „Přísaháme!“] Tuto slavnou naši přísahu necht' Bůh a svatí naši patronové požehnáním svým a pomocí svou provázejí a potvrdí. Amen.